

разработаны и предоставлены методические рекомендации и алгоритм создания эффективных рубрик в рамках «субъект-субъектных» взаимоотношений «преподаватель-студент» при оценивании творческих работ.

Ключевые слова: рейтинг успеваемости, критерии оценивания, альтернативное оценивание, дескрипторы критерия, самооценивание и самоанализ.

The article is dedicated to the usage of scoring rubrics not only for evaluation of students' academic achievements, but for the realization of the teaching function as well in terms of student-oriented approach in foreign language teaching and philologists' vocational training. Methodological recommendations and the algorithm of effective rubric creation were worked out and suggested by the author, considering the "subject-subject" relationships format in the frame of "teacher-student" interaction when grading creative tasks.

Key words: scoring rate, evaluation criteria, alternative evaluation, criteria descriptors, self-evaluation and self-analysis.

УДК 37.022

Петрик Л.В.,

*аспірантка, викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка*

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДІАЗАСОБІВ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті наведено приклади різноманітних класифікацій медіа для ефективності організації освітнього процесу. Висвітлено класифікації для зручності вибору медіазасобів у процесі навчання іноземних мов в початковій школі. Запропоновано та проаналізовано класифікацію способів застосування медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів.

Ключові слова: медіазасіб, початкова школа, класифікація, засіб навчання, іноземні мови.

Постановка проблеми. Модернізація освіти України на сучасному етапі розвитку країни викликає багато дискусій серед науковців та освітян. У зв'язку з тим, що українська держава обрала напрям інтегра-

ції до Європейської спільноти, постало гостре питання пошуку шляхів удосконалення змісту освіти та прирівнювання його до європейських стандартів. Виховання мобільної, самостійної, креативної, готової до міжкультурного спілкування особистості — пріоритетне завдання держави. Оновлення змісту освіти потребує пошуку нових сучасних методів, форм організації роботи та засобів навчання, які б відповідали потребам та інтересам юнацтва та суспільства в цілому. Засоби масової комунікації вже давно стали провідним джерелом отримання знань сучасної молоді, тому безперечна необхідність їх застосування у педагогічній діяльності освітян, зокрема вчителів початкової школи на уроках іноземних мов, адже початковий етап навчання іноземних мов закладає базу для подальшого формування іншомовного спілкування сучасної особистості, а медіазасоби вирізняються своєю унікальністю та ефективністю у процесі навчання молодших школярів іноземних мов.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз науково-педагогічної літератури виявив, що дослідження питань застосування медіа в освітньому процесі перебуває у колі інтересів багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Г. Онкович, І. Сахневич, С. Іць, Т. Гришкової, Л. Баженової, Т. Хижняк, О. Федорова, В. Мантуленко, О. Мурюкіної, Ю. Казакова, Т. Бейтса та ін. Дослідники формують різноманітні класифікації медіа та розглядають способи застосування медіа у викладанні різних предметів. Проте слід зазначити, що категоризація та способи застосування медіазасобів у процесі навчання іноземних мов в початковій школі потребують подальшого розгляду та деталізації.

Отже, **мета** статті — навести приклади класифікацій медіа для ефективності організації освітнього процесу, запропонувати та проаналізувати класифікацію медіазасобів за способом застосування у навчанні іноземних мов молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб розкрити тему зазначеної статі, визначимо ключові поняття статті — *класифікація та медіазасіб*. Великий тлумачний словник за редакцією В. Бусела визначає *класифікацію* як «систему розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками або властивостями» [1, 544], а термін «*медіа*» ототожнюється з терміном «мас-медіа», які трактуються як «засоби масової інформації (радіо, телебачення, преса, кіно тощо)» [1, 516]. Проте в науковій літературі зустрічається ряд синонімічних слів для поняття «медіа», а саме: «медіазасіб», «засіб мас-медіа», «засіб медіаосвіти», «засіб масової комунікації», «засіб медіадидактики», «медіатехнологія», «масовокомунікаційний засіб».

Поняття *медіа* часто використовується у широкому розумінні, що охоплює як дидактичні засоби, наукову підтримку, так і засоби масової інформації. Отже, *медіа* — це предмети, обладнання і матеріали, які передають певну інформацію через слова, зображення і звуки, а також дозволяють виконувати певні дії інтелектуального і мануального характеру [4; 9]. За ствердженням О. Федорова, *медіа* — засоби (масової) комунікації — технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, збереження, розповсюдження, сприйняття інформації і обміну її між суб'єктом (автором медіатексту) і об'єктом (масовою аудиторією) [9, 24].

Аналіз науково-педагогічних джерел виявив, що медіазасоби можна класифікувати за різними критеріями, показниками та способами їх застосування. Загальна характеристика визначає, що до медіазасобів відносяться *традиційні засоби* масової інформації (друковані видання (газети, журнали), радіо, кіно, телебачення, відео) та *новітні технології* (комп'ютер, Інтернет, мобільна телефонія). І. Дичківська та Г. Онкович розділяють медіазасоби на *традиційні* (друковані видання (газети, журнали), радіо, кіно, телебачення, відео) та *інноваційні* (що містять інформацію на програмно-апаратних засобах і пристроях (серверах) і функціонують на базі обчислювальної техніки) [2]. Таким чином, розглянемо різницю тлумачення понять «новітній» та «інноваційний». Отже, поняття «новітній» виявлено синонімічним слову «сучасний», «теперішній» або «той, що відповідає сучасним вимогам» [1, 789]. Іншими словами, ми можемо класифікувати медіазасоби на традиційні та сучасні. *Інновація*, в свою чергу, — нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях [1, 506]. На нашу думку, *інноваційні медіазасоби* визначають як ті, що застосовуються в освітньому процесі з навчальною метою і спрямовані на його вдосконалення. На нашу думку, у контексті модернізації змісту освіти варто оперувати поняттям «інноваційні технології (засоби)», адже медіазасоби на сучасному етапі сприяють удосконаленню змісту освіти, зокрема змісту навчання іноземних мов в початковій школі.

Можемо стверджувати, що медіа викликає інтерес науковців та методистів не лише як джерело отримання інформації, а і як засіб навчання, який допомагає формувати навички когнітивної, пошукової та творчої діяльності особистості, її вміння критично мислити, створювати власні медіапродукти, опановувати іноземними мовами тощо. Дослідники розглядають медіа крізь призму власних наукових уподобань.

Українською медіадослідницею Г. Онкович розроблено соціально-педагогічну класифікацію засобів медіаосвіти, які поділяються: *за типом основного засобу медіа* (преса, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерні мережі тощо), *за каналом сприйняття* (аудіо, відео, аудіо-візуальні, знакові — текстові, графічні), *за місцем використання* (індивідуальне, групове, масове, домашнє, робоче, транспортне тощо), *за змістом інформації, напрямку соціалізації* (ідеологічне, політичне, морально-виховне, пізнавально-навчальне, естетичне, екологічне, економічне), *за функціями та цілями використання* (одержання інформації, освіта, спілкування, розв'язання проблем, розвага, соціальне управління), *за результатом впливу на особистість* (розвиток світогляду, самопізнання, самовиховання, самонавчання, самоствердження, самовизначення, регуляція стану, соціалізація) [6].

Так, у науковому дослідженні В. Матнуленко запропоновано класифікацію медіа в якості засобу освітнього процесу: *інструмент*, за допомогою якого традиційні заняття обробляються в спеціальній формі (перш за все, це охоплює сферу обробки тексту, наприклад, підготовка повідомлень, доповідей, презентацій мультимедіа тощо); *помічник в навчанні* (робота з електронними словниками, енциклопедіями, Інтернет порталами за зазначеними предметами); *засіб комунікації* (завдяки підключенню комп'ютерів до локальної або всесвітньої мереж, частіш за все у формі електронних листів, або відео конференцій діти та викладачі можуть спілкуватись, долаючи будь-які кордони та дистанції); *інструмент моделювання дійсності* (електронні медіа відкривають штучні світи, у рамках предмету у вигляді віртуальних екскурсій у музеї) [8, 15–16]. Такий поділ медіа є корисним для усвідомлення цілей організації процесу навчання іноземних мов з медіа та їх ефективного досягнення за допомогою медіа.

Близькою для нашого дослідження є класифікація Л. Баженової, яка розділяє медіазасоби на *візуальні* (друк, фото та все, що пов'язано із зображеннями), *аудійні* (звукові) та *аудіовізуальні* (кіно, телебачення, відео) [7, 3]. Такий варіант поділу медіа спрощує спектр видів медіа та допомагає швидко зорієнтувати у виборі медіазасобів для реалізації мети навчання іноземних мов в початковій школі — формування іншомовних умінь молодших школярів.

Важливого значення набувають знання способів застосування медіа для ефективного освітнього процесу. У дослідженні С. Іць виділено такі способи застосування медіаосвітніх технологій, як *засіб доступу до автентичних матеріалів*, причому можливе застосування як більш старих технологій (телебачення, відео і аудіоплеєри), так і нових роз-

робок (mp3-плеєри, Інтернет-планшети, 3D-технології), які дають більший контроль над інформацією; як *інструмент обробки інформації* для полегшення її використання (підстрочний переклад, морфологічний аналіз тощо); для *забезпечення гнучкості інформації*, її «підстроюваності» під майбутнього вчителя ІМ (гіпертекстові технології); як *засіб спілкування з носіями мови* за допомогою електронної пошти, чатів, аудіо / відео конференцій тощо; як *засіб спілкування «людина-штучний інтелект»*; для *тренування вимови і аудіювання* (системи генерації та розпізнання мови); як *засіб контролю та корекції помилок* (засіб перевірки граматики та правопису, системи розпізнавання мовлення) [3, 18–19].

У нашому дослідженні ми розглядаємо медіазасоби як дидактичні засоби навчання іноземних мов в початковій школі. *Засіб навчання* — знаряддя і матеріали навчального процесу, які допомагають учителю ефективно організувати навчання іноземної мови, а учням — ефективно оволодіти нею [5; 78]. На нашу думку, медіазасоби у процесі навчання іноземних мов в початковій школі можуть розглядатись як засоби наочності та демонстрації; формування іншомовних фонетичних, лексичних та граматичних навичок через вправління; формування мовленнєвих навичок (спілкування іноземною мовою); поєднання інформації мовного та соціокультурного характеру; контролю та самоконтролю іншомовних умінь.

Розглянемо кожну позицію крізь призму актуалізації їх застосування на уроках іноземних мов в початковій школі.

Медіазасоби як засоби наочності та демонстрації. Особливістю дітей молодшого шкільного віку є сприйняття інформації за допомогою яскравих зображень та рухів. Дітям цієї вікової категорії притаманне швидко і невимушене запам'ятовування мовних явищ за допомогою наочності та демонстрації під час вивчення іноземних мов. Методи наочності та демонстрації є пріоритетними у процесі навчання молодших школярів іноземних мов.

Медіазасоби як засоби формування іншомовних фонетичних, лексичних та граматичних умінь через вправління. Інноваційні засоби можуть стати саме тим інструментом, який учні початкової школи можуть застосовувати для опанування мовним матеріалом як на уроці, так і вдома. Існує велика кількість навчальних ігор, тестових завдань у мережі Інтернет, які вчитель може пропонувати учням для удосконалення лексичних та граматичних компетенцій. Подкасти різного типу поліпшують фонематичний слух, вимову звуків та слів, інтонаційне оформлення мовлення. Проте вчитель може запропонувати медіапродукти власного виготовлення з вищезазначеною метою.

Медіазасоби як засоби формування іншомовної мовленнєвої компетенції (умінь аудіювати, читати, говорити та писати). Інтернет як один із інноваційних засобів медіа містить багато конфігурацій комунікації, а саме: *синхронне* спілкування — «чат» (ICQ, Skype, Chat); *асинхронне* спілкування (електронна пошта), *мультимедійні технології* — спілкування з використанням візуальних, звукових і відео файлів; *прямі контактні технології* (відеотелефон, синхронна телеконференція) [3; 63]. Такі різноманітні форми демонструють зв'язок міжособистісної та масової комунікацій. Інформаційна участь школярів — важлива частина соціального життя, розвитку комунікаційних навичок, опанування культурологічними знаннями та формування іншомовної мовленнєвої компетенції.

Медіазасоби як засоби поєднання інформації соціокультурного та мовного характеру. Традиційні та інноваційні медіазасоби надають доступ до автентичних матеріалів, які побудовані на типових ситуаціях спілкування у країнах, мова яких вивчається. Такі матеріали формують культурологічні знання, адже автентичні медіатексти забезпечують учнів соціокультурною інформацією. Таким чином, молодші школярі знайомляться з побутом, звичками, традиціями народу, мову якого вивчають, навчаються розуміти невербальну мову. Діти вчать толерантно ставитись до культурних відмінностей представників різних націй, набувають знань про надбання духовної культури народів, поширюють свій світогляд.

Медіазасоби як засоби контролю та самоконтролю іншомовних знань.

Особливої уваги потребує моніторинг успішності учнів у процесі навчання іноземних мов. Інноваційні медіазасоби надають можливість вчителю перевірити рівень знань молодших школярів шляхом застосування різноманітних он-лайн тестів, або тестів власного виготовлення. Проте великого значення набуває процес навчання молодших школярів самостійного контролю або взаємоконтролю, адже учні навчаються бути уважними і брати відповідальність за результат власної діяльності.

Висновки, перспективи подальших досліджень. Таким чином, ми дійшли висновку, що медіазасоби можна розглядати як засоби наочні та демонстрації, формування іншомовних фонетичних, лексичних та граматичних навичок через вправління; формування мовленнєвих навичок (спілкування іноземною мовою); поєднання інформації мовного та соціокультурного характеру; контролю та самоконтролю іншомовних знань. Такий розподіл зумовлений специфікою навчання інозем-

них мов в початковій школі та психофізіологічними особливостями дітей молодшого шкільного віку. У перспективі подальших розвідок маємо на меті охарактеризувати медіазасоби як один з чинників активізації іншомовної діяльності учнів початкової школи.

Джерела

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К.; Ірпінь : «Перун», 2005. — 1728 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ualib.com.ua/b_136.html — Назва з екрану.
3. Іць С.В. Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови: навч.-метод. Посібник / С.В. Іць. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2013. — 106 с.
4. Литвин А.В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки / А.В. Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2009 р. — № 4. — С. 9–21.
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л.С. Панова, І.Ф. Андійко, С.В. Тезікова та ін. — К. : ВЦ «Академія», 2010. — 328 с.
6. Онкович Г.В. Медіаосвіта (Загальний курс). Програма навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів / Г.В. Онкович. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: edu.of.ru/attach/17/82979.doc від 21.09. 2011 — Назва з екрану.
7. Баженова Л.М. Медіаобразование школьника (1–4 классы). Пособие для учителя / Л.М. Баженова. — М. : Изд-во Российской академии образования, 2004. — 55 с.
8. Мантуленко В.В. Особенности использования электронных медиа в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В.В. Мантуленко. — Самара, 2007. — 21 с.
9. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности / А.В. Федоров. — М. : «Информация для всех», 2014. — 64 с.

В статье приведены примеры различных классификаций медиа для эффективности организации образовательного процесса. Освещены классификации для удобства выбора медиасредств в процессе обучения иностранных языков в начальной школе. Предложена и проанализирована классификация способов использования медиа в обучении младших школьников иностранным языкам.

Ключевые слова: медиасредство, начальная школа, средство обучения, иностранные языки.

The article presents some examples of different classifications of media for effective arrangement of educational process. It identifies classifications for convenient choice of media aids in the process of teaching foreign language in primary school. It suggests and analyzes classification of some ways of media use in teaching foreign languages to junior pupils.

Key words: media aids, primary school, classification, teaching aids, foreign language.

УДК 378:372.811.1:055.591.6

Руднік Ю.В.,

*викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті визначено мету, завдання, зміст, методи і форми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов з урахуванням сучасних вимог до особистості вчителя початкової школи.

Ключові слова: *зміст професійної підготовки, майбутній вчитель початкової школи, форми, методи, інноваційні технології, іноземні мови.*

Постановка проблеми та її актуальність. Інновації є сутністю сьогодення. Вони імплементовані в усі сфери нашого життя, зокрема в освітню. Сучасна освіта перебуває у стані організаційного реформування, чинниками якого виступають глобалізаційні та інтеграційні процеси, перехід до інформаційного суспільства, або суспільства довічного знання [6, 197], що зумовлюють переорієнтацію усієї системи професійної підготовки на інноваційний розвиток. Упевнені, що однією зі складових процесу реформування є іншомов-